

FRYER'S ROYAL FRUITFUL & MISTLETOE

ՀԱՅԿԻՆՍԵՐԻ

ԿՈՍՏԵՆՈՒՊՈԼԻՍ ԷԲԵՐԵԹ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1852

28

RRRRRRRR

Am. Bib. Soc. Lib. 1877

— Մօսկոս՝ Ընդհատարկին, որ արտաքին գործոց նախարարութեան դաշդեկական ինքուստ թղթակցութեան սենեկին անդամ նշանակուած էր քանի մը ժամանակէ հետէ, անցեալ հինդարթի օր Աստանդեուսթիս հասաւ Պաղտատէն դարով, ուր վեց տարիի չափ յիշեալ դատար ընդհանուր կուսութեան խորհրդա-

Յօդ. 7. Սէփրէի Վստեօնական շքանշանին մէջ եօթն հատ եռագլի՝ ճառագայլի ըլլալով՝ անոնց ամեն մէկուն մէջ տեղը մէյմէկ իրաւաւորին և ատաղկայ որ խարճարդոյն Տէրութեանը դրօշն է։ Աստեղ արծաթիի արեգակ մը ձև տնայալով՝ մինչև չորրորդ աստիճանի շքանշանին մէջ տեղը ոսկեի և հնչեղորոյն արծաթիկ կայ։

Յօդ. 13. Դասն՝ Ինչպէս որ այս շքանշան
նր ստանալու համար՝ պէտք եղած արժանաւո՛ւ
րութիւնը ապէկ ճառարութիւնն է. անանկ ա-

[illegible]

— Զարգող հասարակությունը քանի մը աս
առաջ ազգային լրագրող էներուն մէջ կարգ
ցած պիտի ըլլայ, և չեմք կարծեր որ մու
ցած ըլլայ, թէ լիւրքմէն գիւղի պարզամիտ հ
յոյց մէջ՝ օտար աղընցութեան շնորհօք անհ
մաձայնութիւն պայծառ կրօնական յուզմուն
պատճառելով՝ եղաւոր եղորումէ, հայր որդիի
որդի հօրմէ բաժանուելու պէս աղետալ դէ
քի պատահեցան: Եւ ինչ պարզ խօսքեր, յիշե
ցիւղի հայերը սրտի պարուութեան հետ ազգ
վիճակի ալ տէր ըլլալով քանի մը ժամանակ
հետէ ծանր պարտուց ալ տակ մնացած է
Եւնիւքի տէրերը, այսինքն անոնց հոգեւոր
լուինները ասանկ բարեպատէ հատի՞ն մը չ
ուրիւր և չէին կրնար փախցնել՝ առանց փոր
լու կամ աշխատելու որ զանիկայ իրենց օգ
նի գործ գնեն: Ուստի ակէ կողմէ թիւրք
հայոց աղքատ ըլլալուն համար պարտքեր
արատուելքնուն յոյս չլլաւ տեսնելով, և
կողմէն ալ նոյն առնելքնուն քանի մը չու
փախ կամ տոկոսի անուամբ անխղճաբար
դէն առած ըլլալով, խորհեցան որ այն առ
ջէջ շնորհէ ձեանալով, անկէ զատ դրա
կան օգնութիւն խոստանալով, և որ անկէ
ներելին է՝ տեսակ տեսակ բարութեանց և
դո՛ւնեանց յուսադրութիւններ ընելով, ի
թիւրքմէնցող խիղճը անհանգիստ ընեն: Զ
նոյնեան ալ ի սկզբան, այսինքն քանի մը աս
պարտմիտները պլլակոն վարդապետն
խաբէական խօսքերուն հաւատալով՝ հաւ
ենալ՝ (համոզման լսելով) ինչ որ տո՛ւր և ան
հաճեցաւ ըսել չմանալը, այլ նիւթական
տղլքներէ բռնադատուելով՝ ակամայ հա
մատալ) էին որ իրենց հայրենի ուղղափա
կնոցիցէն զատուին ու օտար դաւանութիւն
հետեին: Եւ ասանկ քանի մը խնդիրու մօր
թիւրք բաւական եղաւ մեծ անխելութիւն
ծնուցանելու այլախօս վարդապետոց սրտին
կէ՛ր քան իսկային ակամայ չունելով՝
ծուղըրսագիր մը մատուցին բարձրագոյն
բան, ո՛չ միայն յիշեալ քանի մը մոլոր
ներուն, այլ լիւրքմէն գիւղի բոլոր հաս
կութեան կողմէն, որպէս թէ խղիղած ըլլա
նքից լիւրք արուի բուն հայոց հոգեւոր դ
նութեանէն դուրս ելելու և պատպանալ ի
նութեան հետեւելու: Երգեն Պարսկաշիր
Եւրոպայի քանի մը քաղաքաց լրագիր
տէր լիւրքմէն լիւրքմէն խաբուելով՝ ս
րարձրաձայն քարոզելու թէ հայաբնիկ
մէն գիւղը և անոնց եկեղեցոյն հնաշուր եղաւ
ուրախագործելու հիւրդիւրդ հայաբնիկ պարզ

[illegible]

„ . . . , գիւղի մէջ հայ հասարակութիւնէն կաթողիկ եղածները ամբողջ իրենց հայրենի Նիկիզիցոյ ծոցը դարձան , և իրեն լուսաւոր-
չածին հարադատ միայ մօր զաւակունք սիրով
միաբանելով և ատենի ռուսկալ հակառակու-
թիւնը մէջերէն վերցնելով՝ ամենը մէկ տեղ
մտէն մինչև, փոքրը Ս , Մստուածածնայ կիւ-
րակէ օրը Հայոց Նիկիզիցոյ արարողութիւնա-
նը համեմատ յոստովանեցան և հաղորդուեցան
և իրենց մոլորութիւնէն աղատութեանը նա-
ւակատիք մեծ զոհագործութեամբ այն օրը
պատուեցին , մինչև անգամ չորս կողմի եղած
հայ օտարազգի գիւղացիները անոնց ասանկ
յանկարծակի փոփոխութեանը վրայ դարմա-
նալով՝ վկայեցին թէ ասո՛ւն ա՛յն լիւր՝ Բիւրճիւնէրը
էն : . . . , Վաթողիկաց վարդապետը ինչպ.ս
փառօք և մեծ ընդունելութեամբ գիւղը հրա-
ւիրած էին Վիճակագրութեան դռնապալա պար-
տաւորացւա : Միւս իրեն եղբերու ծառայի աղ-
բեր միջամտւա բազմութեանը քրիստոնէ-
կան ճշմարիտ հոգեով զարգարուած եկեղեցի
գալով՝ ջերմօրէն սրտի Մստուածային պաշ-
տամարները կատարելէն ետքը , սիրով՝ և մեծ փա-
փաքով Հնորհափայլ Սերովբէ Մարատ-
եանց Սարգսպետին բարեխրատ քարոզու-
թեանը ունենդրութիւն կընեն՝ ամենուրե-
րանէն վեհափառ Սուրբութին , մեր Մշտագե-
տեան և սրբալին Վարդապետ համար երախ-
տագիտութեան աշխիջ ձայներ կը լսուին ան-
դարձու : Իրենց երախտագիտութիւնը ազգին
ցուցնելու համար սրտի յօժարութեամբ և
հնազանդութեամբ բարեխրամ Մուշնորդին
խօսքին կապուած կեցած են , անոր ամեն ըրած
և ընելիք բարեկարգութիւնը սիրով ընդունե-
լով՝ ի գործ դնելու վրայ են : Եւ վերջապէս
(ինչպէս կը գտնուին) մտադրութիւննին այնէ
օր ինչպէս անհնազանդութեամբ աղբիւս սիրտը
տրտմեցունցին , ասանկ ալ հնազանդութեամբ ,
միաբանութեամբ և սիրով անոր փոխարէնը
կիսկատար ուրախութեամբ լեցրեն . . . :

Եւ Տբաւիրնք օտար աղկի լրագրոց իրաւաստ լիզեալիցնրը որ այս լուրն աւհաղորդեն անոնց հեղինակներուն, ու անոնց կամ իրենց խարուիլը խմայտի :

Ըս աղբայլն ուրախու լինանը՝ Ի սրտէ մասնակիցը լրալը՝ Էլ շնորհատորնք Լճարաստան Տէր Սկեռօնէ շնորհակալ Վարդապետը որուն օրովը և անշուշտ խոհմամ առաջնորդութեամբը այս բարիքը ձեռք բերուեցան: Եւ պարտաւորնք նաև շնորհակալ լրալը Լճնապատէ Սրբանա Վարդապետը հայրերնուս ու աղբայլ հոգեւոր և գեւադպէն փողովոց, որ յիշեալ վարդապետնիպէս դիտուն և բախնինամ անձին յանձնեցն լիւրքմն գիրդեցոց հոգեւոր կառավարու լիւրք, որուն շատ կարօտէր այն տեղի հայրը վիճակը :

Նիկիտիդիայի Լույսնաբեր 54 երորդ թերթին հետևեալ յառաջարանութիւնէն յիշեալ լրագր-
րին երրորդ տարեգարձին սկսիլը կիմանամք
ուրախութեամբ: Լույսնաբեր կարգացող յար-
գելիւնը անշուշտ կրնան վկայել անոր ոճոյն
և Նիթերուն աշուուութիւնը: Լսյո անգամ եր-
րորդ տարեգարձը սկսելով յարգող Տրատա-
րակիւն լիւրթիլ կրկին չափ և՛ մեծցընէ առանց
ստորագրութեան գինը աւելցընելու որ միայն
25 դուուռ է: Լսյո գովելի անշահասիրու-
թիւնը անշուշտ բարեւեւ հասարակութեան ա-
ւելի պաշտպանութեանը արժանի պիտի դա-
տուի, և ուրախ պիտի ըլլամք երբոր լսելը որ
ստորագրողաց թիւը աւելնալով, յարգող Տրա-
տարակիւն սկսել և լիթերութիւն զգալու իւր
աշխատանիսն, որովք առաջ ծանր էին ա-
ռանց մասնիկ տպելուն և հիմայ ծանր են
թերթը մեցընելուն համար:

“Արդ՝ Հայրենասիրը իրեն երկրորդ շնորհան ալ կնքեց որչա՞մբ, և այսօր երրորդ տարեգար- ձը ըլլալով՝ կը տեսնէ անշուշտ իրեն կենդա- նութեանը փափազող Վշնուականաց դէմքերը՝ զուարթութեամբ լցուած մեծ ջերմեանաբու- լիեամբ կը ցօնեն զայն սրտիմոտն մէջ, շնոր- հաւորութիւններն ու բարեմաղթութիւններն լի- ունի կը մատուցանեն, կենդանութեանը հա- մար՝ փութանակ զինուոյ ուրախութեան արտա- ստրեքներ ըմպելով։ Վպաքէն այս տարեգարձի հանգիսիս մէջ անհրաժեշտ է միանգամայն սըր- բազան պարտականութիւն մը ունի և ինքը ող- այս ր զանի կատարելու կը փութայ։ Ա՛րք Տնի- զ՛լ, ցառուած, որեւոր իւր նպատակին հասցենելու համար ամենազօր Վշոյն հովանաւորութեանը ներքե մինչև ցարդ անխափան պահէջ զինքը իրեն Վարելարաց և սաստորդաց պատա- կան կենացը համար ջերմեանող բարեմաղթու- լիւններն կը վերաւաքէ, Լէջոյն Ք- բուրբուր- Նէրը գողկով։

Ինչև ժայեկը հայրենաէրը արդեօք երկու տարուան ջրձանին մէջ և այս երրորդին սկիզբը իր Լճգայիններէն, իմէ՞ ղ, սատար, օգնու- թիւն, քաջաբերութիւն և պատիւ, և յիշաի ստեղծ մեծի շնորհակալութիւն և անմոռաց եւ- լարատարութիւնքան յիշատակաց արժանի են լմէ մեզմէ և լմէ Լճգիւ- լրութենէն, զի որչափ որ լրագրիս աղքատիկ ծննդեամբը յառաջն- լծաց տարիները նշանաւոր յառաջագիմութիւն չէր երեւար վրան, սակայն իւր Լճգասէր և Սե- տումնասէր Լարեւարները անոր աղգասիրու- լծեան հաստատուն ոգին իմանալով արիւն- լծեամբ յոյս կրեցին անոր յառաջագէմ՝ զոր, զանալուն վրայ, անպակաս եղան իրենց օգնու- լիմնները մատուցանելու, և անոր ձիգով հա- տակին նայելով չանգոսնեցին իւր տղայական ձեռնարկութիւն մը. այլ պատուեցին սիրով ողջագութեցին իւր սի. օչ և սիրելի լրագիր մը Լճգին, անոր յառաջադիմութեանը համբ- լութիւնամբ ցանկալով ։ Ա՛ստորոյ մեք ալ խո- բին երատարութիւնամբ լրուած՝ անոնց ջան- քը վարձատրելու և փափաղը պսակելու դիտա- երութեանմբ փոյթ յանձին կաշուել որչափ հը- նար էր՝ ի սէր Լճգիս աշխատակցանք տէնեցանք մեր այս փոքր աշխատութիւնը արդիւնաւորը- նելու և պուաւը ևս ոչսուհեան ։

Ըստ այդմ Լուսինեի և Երրորդ տարուան սկիզբէն առանց գնոյն յաւելուածով անոր փորձ ըաղիր ընթերցին այս կրկին ընդարձակած լինելը տալ էր Համարանքի մէջ, որուն մէջ մեր սրբիւն ինքնակրօնաց Հաճոյական, ընտիր և օգտակար նիւթեր աւելց տարածակերտ փափագով :

Եւրոպայի անխնայ աշխատասիրութեամբ լրացող յոյս երկամեայ անմամուլ տպագրութիւնը վերջապէս Եւրասիանամութեան զօրութեամբ այս երրորդ տարուան սկիզբէն մամուլուր կը հանդիսանայ, ուստի ինքն ալ ուշիմ ընթացիկ իւր աշխատասիրութիւնը կատարելգործելու համար՝ Լուսինայի Եւրասիանամութեան զօրութեամբ առնեն՝ Պատկանելի Ստեփան հռոմէականոր ստուերացը առիկ նստած՝ Սիրուն Եւրոպայի Եւրասիանամութեան քաղցրամէտի վրա վերանորոգայնելու ուշադրութեամբ մտիկ ընելով՝ ուրախ զիմք այս իւր փափագելի տարեգարձին իւր նուազատ պատգամները միշտ յԱրդարացի ընդունուող յոյսով յաւանք մնայ երախտագէտ սրտիւ։

Իշխուշտ քիչէրուն ծանօթ պիտի ըլլայ որ
Լճոտնի մէջ ամեն ետիւ բոպէ տղայ մը կը
ծնանի, եամեն իւր բազէ՝ ընակիչներէն մէկ հո-
գի մը կը մեռնի։ Հիմա Լճոտնի լոճակաց
թիւը 2,362,000 է կը հասնի։ Եւրօ. միւլիոն հինգ
ստարուան ծնդդան ու մահուան միլիոն հոգե-
մատական թիւերն անորից ետքն ալ նոյն մնա-

լու քրան՝ 31 տարուան միջոցի մէջ ի ռոտոն
այեւջափ հոդի պիտի մենին՝ որչափ բնակիչք
այս օրուան օրս նոյն քաղաքը կ'ապրին՝ այստ
ամենայնիւ 39 տարի տնցնելէն վերջը (աս
տարուընէ համբերով) նոյն մ. յրաքաղաքը այս
օրուան օրս ունեցածէն կրկնապատկի տակի
բնակիչ պիտ'որ ունենայ։ ի ռոտոնի բնակչաց
թիւը՝ 1841 էն մինչև 1851՝ 413,000 հոդի ա-
ւելցաւ. այս ինքն՝ 10 տարուան մէջ գրեթէ
այնչափ՝ որչափ բնակիչ ունին Վերմանիայի
հիմաքան ամենամեծ քաղաքներէն, Սլէշնա
ու. Վիլիքին։ իւր դեռ ի ռոտոն աճելու և ըն-
դարձակելու վրայէն, ու իր մեծնալու և ըն-
դարձակելու սահմանը չի գուշակուիր։ Եւրոպայ

CLARK'S IMPROV

— Այստ փաշայի հրամանատարութեան տակը գտնուած Կայսերական նաւատորմի շքամանորս Յին Իշմիրէն մեկնելով Ուրա գացեր է Էանկէ մայրաքաղաքս վերադառնալու է

— Արկրորդ ծովապետ Տէնտապին հրա-
մանատարութեամբ Անգղիոյ նաւատորմը օ-
գոստոսի 16ին յիշարաւթարէն մեկնելով մաւ-
թա հասեր և անկէջ աւելելով Սիրայի ծո-
վը եկեր է:

— () Եւրոպէի լրագիրը Բոլոէն քաղաքին մէջ մտնողայդին սաստկապէս աւելըկը յայտնէ յիշեալ քաղաքը օրը 100 հոգի ռարնուելը և ասոնցմէ 50, 60 ր մեանելու վրայէ : Բոլոսիքը կառավարու լինըն այս սոսկալի ախալին առջըն առնելու համար ամեն միջոցները ՚ի գորդրու և հրամայց որ Հիսուսեան ի, օնուարները յիշեալ երկրիր չժանեն, որպէսիւր ասոնց բազմու լինեն հաղորդակցու լինըն շատ նայու՝ օգր չ՝ապականի :

— Լյոս անգամ Լճուրա մէկ մեծ երկաթէ շոգենաւ մը կը շինուի, որն որ 300 տասկառաւորի մեծութիւն և 100 ձիի ոյժ ունենալու է. այս շոգենաւին շինութեանն ծախքը 100 հազար լիսան պիտի անցնի։ Բսկէ՛ի զանաւորները մեծ շոգենաւալ պիտի շինուին, որոնց մարդէն շինուկու լրաց գանուող երկու ուրիշ շոգենաւներուն հետ Կոստանդնուպոլսի և Ենի անիի մէջ ստեղծ երթմանկութիւն պիտի բնենան։

— Իշմիրի Իսթանբուլ լրագրին մէջ Կ
հարգամբ :

“ Հայ Կաթօղիկաց զահերէց Սմեանեան
Հասուն արքեպիսկոպոսը, մօտերս Կոստան-
դնուպօլիսէն պիտի մէկնի Հօովմ երթալու
Լիբերի լճէ յիշեալ աւաջնորդը յանկարծ պի-
տանը որոշեց մաքին մէջ, որպէս զի վառճան մ
պայ երկպառակուեցանց, որը երկար ժամն
նշակէ հետէ իւր ժողովուրդեան անգամաց մէ-
կը արին :

— Ենցեալ շարձիմ օր Հայ Կաթօրիկա-
ազգային ժողովոյն անդամները Բարձրագոյ
դուռը հրաւիրուած ըլլալով, բարձրապալա-
փոխարքային ներկայանալու, և վայելուչ յար-
գանօք ընդունուելու պատիւ ունեցան : Բարձ-
րապալան Լապարքոսը պատուիրք յիշեալ յար-
գելոց, որ ժամ յառջ ապլին իմաց ա-
լով՝ նոր Պատրիարքին ընտրութեանը համա-
ժողովուն ու շուտով մը խաղաղութեամբ լցնի-
ցունեն : Եւս պատուէրը կարճեօք մէկ քանի
րեւելի անձանց հաճոյ չլով, ջանացին
իրենց պաշտօնէն ետ քաշուին և հրաժարու-
նին տուին : Բայց նորին բարձրութիւնը աս ժ-
ղովորդին դժուար վիճակ միտքէն բնա-
հանելով և Բարդաւորութեանէն շարժեալ հրա-
ժարութենէն ընդունուէն զաս իր բնական քաղ-
րութեամբը զանոնք համոզելց ու նորէն ան-
կերպով մը իրատեց որ ժողովուրդին համա-
ունեցած պարտաւորութեանէն ասանկ ժաման-
կէն ետ չի մնան : Եւս կերպ լարդայեան իր-
րաւաներով և սէր ու խաղաղութիւն քաղ-
լով՝ ստիպելց որ իսկիւն երկնէն իրենցմէ պ-
հանջուածք ի գործ դնեն :

Ուստի երկուշաբթի օր Ռարձրագոյն զ
րան հրամանին հա ղեմատ՝ Հռոմադաւան հ
ժաղգին երեւու աղղային Ժողովոյն անդամն
Երրահամ Էմիրա Էղահէլէրտեան
Սիհրան չէլէպի Տիւղեան
(Հաննէս Էմիրա թմնկտեան (քօլ)
Վ Էլէն Էղա Վըլճըհան (քօլ)
Տէքլե-Պաստյոր Էղա Լինապեան
Ֆուան Էղա Սինապեան
Ֆէրհատ Էղա Տէլլէթեան (քօլ)
(Հաննէս Էղա Վոյուումճեան (քօլ)
Սուսա Էղա Հասունեան
Յարութիւն Էղա Վէօլէքեան
Թովմայ Էղա Վէօլէքեան
Յարութիւն Էղա Մանուէլեան
իրենց Պատրիարքարանը Ժողովուցան, բաց
երկու անձնքներէ, այսինքն մեծապատիւ Յ

Հաննէս ամբարայէ Թնիկոնան, և դերյարդէ Նիւ-
բուրիսն աղայէ Վէտօլէքան, որոնց առաջինը
Հիւանդութան աղադաւ, և երկրորդն ալ ար-
քանական զործով չկրցան ներկայ դառնուիլ :

ԼՍՍԽԵ ամենայնիւ յեշտւ Լժպրային տը-
կարուծիւնը թիկն է կարծես լով և իրեն ներկայ
դանուիչն ալ հարկաւոր համարելով՝ մեծար-
դի Լժպրահամ Լժպրայն պատշաճ տեսաւ ու ժո-
ղովոյն առաջարկեց որ իւր նաւակը ժողովէն
դուրս մնացող Լժպրային բնակարանը իսկոյն
ևրկով ու վիշքը յառապակէս հրաւիրէ ժողովուն
կրթմէն և ժողովը գործի և սկսի մինչ նաւակին
վերագրածնա՝ իշխան տնիածուծեան յիշեալ
Լժպրային և ապացոյց սիրոյ և միաբանութեան
ժողովն շատ սիրով և հաճութեամբ յարդի Լժ-
պրային առաջարկուիլուն ընդունելով նաւա-
կը ու շարկուկցաւ և մինչ վերագրածնաը սպա-
սուեցաւ : Երկու ժամու մէջ նաւակը Եշն
գիւղէն դարձաւ և հրաւիրեալ Լժպրային տեա-
րութեան աղագաւ ներկայ դանուիլ չկրնալու
լուրը բերած ըլլալով՝ ժողովը իսկոյն գործ
նստաւ :

[illegible]

Լս արտոնութիւնը իրենց պաշտօնէն դու
 և միմիայն ժողովուրդեան վերաբերելի ըլլալով
 ասոնց սխալմանը և զորստեղ Հոգեւորական կա
 ճեմը ժողովուրդը ժամանակին պիտի յայտ
 իրեն աս մասին գերակայութիւնամբը : Ինչին
 ժողովուրդն աս սխալմանը շխալման մեջ պար
 չէ , այլ մի միայն եղածը ճշմարտապէս և ա
 կողմնաբար պատմել կամ նկարագրել :

Ամենուս յայտնի է որ մեր Համազգային եկեղեցւոյ մէջ եկեղեցականք տեսաւ տեսալ են, այսինքն Աբգայիք Գօթեժոյ Կիւննայիք և Իբանանցիք, և երբոր մասին վիճարամութեան մանրէկցաւ Գևորգի Տիգրան Սիւրբան չէիսպին, ժողովոյ իմացոյց թէ՛ «Արքայաւոց կողմանէ ինքը վաճ է որ ժողովոյն իմացունէ թէ պարսկական աթոռոյն իրենք աչք չունին ընտրելու ալ ըլլան չը պիտի ընդունին»

Այս լուրը շատ հաճութիւն տուաւ երկր
կողմնացութեան ալ, ինչու որ Աբբայ
էկին ուղեր-որ իրենցմէ ընտրուելով՝ նոր
կռուի ստիժ ըլլայ և Գօլէճցիք ալ աս
հետ համակրութիւն չունենալուն՝ չ
ուղիւր ընտրվերին. իսկ Ա իեննացիներ
վաղըք Օսմանեան տէրութեան իշխան
թեան տակը չըզտնդիլէնուն համար՝ երկ
կողմէն ալ միաբերան ծաղկեցին զանոնք
գարակը զրին։ Գօլէճցիներէն ժողովը
վարդապետմը գտաւ, Ղէտիտ վարդ
պետը, և շատ ջանաց որ ընտրութիւնը
նոր տալով երկու կողմանց ալ կրնայ հ
ձեռն ըլլաւ. որովհետեւ կը կարծէր թէ
կողմէն յիշեալ վարդապետը Գօլէճի ըլ
լով՝ Գօլէճի մասին ընդունել ըլլայ և տ
տերնին շահուի. և միւս կողմէն, վ
վարդապետը անձամբ արբուցուց հաճ
ւել ըլլալուն, անոնց ալ ընդունել ըլլա
լայց կերելի թէ Ղէտիտ վարդապե
տը Գօլէճի ժողովականաց ծոցը եղած Բա
ճաշէն գուրա-դանուած մէկը ըլլալուն՝
նոր ընտրութեան ալ մեծ հակառակ
թիւն և ընդդիմութիւն եղաւ. վերջաց

ան ալ մէկի գրուեցաւ : Գանք Հիմայ
Ի իրանանցոյ . ասոնցմէ երեք հոգի յա-
ռաջարկուեցան գոյնընկերուն կողմէն ,

- Կիւրորտ Ստոնիս
- Կիւրտ Ստոնիս
- Յովսէփ Կիւրտեան .

բայց երբ որ աս ցանկին արագացող կողմէն
ալ մէկ հոգի • Պօղոս Նովիկեանը
յարուեցաւ , կռիւր նորէն բրթաւ , որուն
պատճառը կարծեօք գոյնընկեր ծոցը դըռ-
նուած պատուէրական ցուցակին մէջ յի-
շուալ վարդապետին անունը չը գտնուիր
էր : Ինչ և ինչ շատ հակառակութիւն և
վեճարարութիւնէն ետքը անոր ալ ընդուն-
վիլը և ժողովուրդին աս կերպ իմաց արը-
վելուն որոշումը իրականացուց ատեն արը-
վեցաւ .

Այնպէս որոշման համաձայն չու-
րիւքարթի օր տոմարական լիցուաւ հրաւի
րական լուսովներ ցրուեցան որուն ճիշդ
օրինակը հոս կը գտնուի :

Իսկ ինչ ինչպէս ինչպէս 11
ինչ քերականութիւնն առաջին քերականութիւնն
լուսաւ Յովսէփ Կիւրտեանի պայ-
ջուրի ալ օգտուած քերականութիւնն ճիշդ
ըլլաւ : Ինչպէս ինչպէս ինչպէս քերականութիւնն
օգտուած քերականութիւնն ճիշդ
ըլլաւ : Ինչպէս ինչպէս ինչպէս քերականութիւնն
օգտուած քերականութիւնն ճիշդ
ըլլաւ :

Իսկ ինչ ինչպէս ինչպէս
Գալստի 8 օգոստոս 1852 :

անդի կըրոյ

Այսօր հրաւիրանաց համաձայն ժողովուր-
դը որոշումով ժաման առաջ Գալստի հա-
ւարումէն էին . բայց լսելով թէ Կարճարդի
Գալստի ժողովին մէկ քանի օրեւ մնալուն հը-
րաման եկած է համարութեամբ և հետագա-
գիտութեամբ ցրուեցան , թէպէտ փոքր ինչ կո-
տրած սրտի :

Կերտի թէ գոյնընկեր իրենց դէմ ելողնե-
րուն բարձրութիւնը տեսնելով և իրենց միտքը
գրաւոր քաղցրեցնելուն անկարելիութիւնը հաս-
կերկարով՝ երկի իրենց , ստար կամ տանու-
հինգ հոգի երկ արտաքին գործոց նախարար
Ասմափայլ Լեփեմիսին գաղտնիք են աղաւթով
թէ ժողովուրդին մէջ երկարատեւութիւն չըլ-
լաւ և խաղաղութեամբ բանը վերջացնելու հա-
մար մէկ քանի օր գործը ետ ձգուի :

Ասմափայլ Լեփեմիսին ալ արգարութեան
կշիռը ընած ձեռքէն չի ձգելով ու կողմնակցու-
թիւն չի ցնցունելու փափագեցած , աղբիւրին
ընդունելու է : Բայց ասոնց ճիշդ գիտաւորու-
թիւնը ուրիշ բան չըլլաւ , այլ կերպիւ մը մտա-
քերտին գրածը յառաջ տանել , ու քիչուոր
գտնուելով շատերուն հրամայել . քիչուոր ը-
սկնելու ապացոյցը սա է , թէ բոլոր ժողո-
վրդեան տէրութեան տուած սուրբը միայն 94
կամ 92 հազար զուռուշ է , և Լեփեմիսին
մէջ Կարճարդի Գալստի տրուած աղբիւրարդին
ստորագրութեանը նայելով , որ 12000 ան-
լի էին և ամենքն ալ ճանչցուած և 60 ական զու-
ռուշ սուրբ մարդիկ ըլլալուն . հաւաքեալ զու-
մարը վար կըլծալով 26 կամ 28 հազար զու-
ռուշ աղաւթ մարդիկ կը մնան . թէ որ 60 ական
զուռուշ սուրբ մարդիկ ըլլան 4600 չափ կըլ-
լան և թէ կէսուակէս և կամ խառն ըլլան
7000 անլի չեն կրնար ըլլալ . ուստի այս-
քան քիչութիւնով ժողովուրդին այնքան մեծ
մասին հրամայել կամ իշխել ուղղութիւն ինչ
պաշտօն ըլլալով գիտաւորութիւններ կամ կամ
քերտին նշանակեմք : Ստանալով () ստանալուն
կայսերական տէրութեան հրամայեալք և
հայրախնամ կառավարութիւնը՝ միշտ ժող-
վրդեան մեծ մարդ գոհ ընելու գոյնի մտք
մեծ շնորհ կրէ պատրիարքին ընտրութիւնը ա-
նոր լուսով ինչ ատեն ինքը բացարձակ իշխա-
նութիւն ունի մէկ խօսքով այս գործը վերջու-
նելու , որուն տեղի ունենալիս ալ կը լուսովի
և թէ սիրով և միտքով իրենց և ոչ թէ մաս-
նաւոր կրիւք անմիջապէս ընտրութիւնը՝ որ
չը գործի :

— Կոստանութիւնը ընած ձեռքէն չի ձգելու ա-
մենուն պարագն է և խոհեմ մարդոց բերեւե-
նելու ու ստալին խրատը աս է թէ՛ գործը պըզ-
տիկ բունն արդատ որ ետքը տակը չի ձգուիլ .
կամ գործը պըզտիկէն անկէ որ ետքը չի հոգ-
նիս : Եւ խրատին նայելով մաս օրերս երեք
անգիւղեան անգնականք պարտաւր Ստանալով ,
Կոստանութիւն և խոհեմ կերպիւ ճամբոր-
դութիւն ընելու . են երկ . այսինքն տասը կան-
դուն երկարութեամբ և մէկ կանգուն վիշ մաս

լայնութեամբ մասուն գեղեցիկ և շատ ալ
թեթեւ շինուած իրենց յատուկ մակարդակն
օգտատուի 10 ին Եւստոնէն երկը են գէպի Սայ-
րաքարաքա գաւառ երկուքը թի քաշելով և միան-
դեկը վարելով : Եւստոնէն կերպ կերպ տար-
օրինակ զբօսանաց ձեռնամուկ ըլլալին ամեն
ժամանակ կը լսենք և շատերն ալ տեսած ենք .
բայց ասիկայ միտքէն չանցնելու ձեռնարկու-
թիւն մը ըլլալուն՝ որչափ որ աս աշխուհանք
Եւստոնայի ժողովուրդը զուարճացուցին են ,
կը խոստանամք որ հոս ալ ասանկ բանի խնդա-
լէն ետ չենք մնար : Եւ կը կարծեմք որ եթէ
Եւստոնէն (պղտիկ նաւակ) այս յարկները ե-
կած ասոններն բարեկեցութիւնը , իրենց
մեծ պատիւ պիտի համարեն :

Եւստոնէն 10 ին Եւստոնէն
Եւստոնէն 10 ին Եւստոնէն
Եւստոնէն 10 ին Եւստոնէն

Տեարք և Տիրուհիք մեր :

Չեր մեկ տուած քաջալիրութեան և ձեռն-
տուութեան չըրգան պատասխանել մեր պիտա-
տանքները : Սեր շնորհակալութիւնը և ընդուն-
նելութիւնը , և ձեր զաւակներուն ուսման մէջ
ցոյցուցած եռանդը մեզի բոլոր սրտով աշխա-
տելու գրգռեցին : Եւստոնէն ամենապատշաճ
կարծեմք այս օրուան հանգստեան բաւական եղաւ :
Տեսաւ իւրաքանչիւր հայր և մայր իր որդիդ
միամայ միջոցիս մէջ ըրած մտաւոր աշխատա-
նացը պատուը . իմացաւ որ տղոց բարքը և միտ-
քը ուղղելու միջոցն աղէկ դաստիարակութեան
ձեռք կըլլայ : Ուրեմն , Տեարք և Տիրուհիք
մեր ինչու համար չաշխատեմք , չորդներ , ճիգն
չմտիկներ ու ան ամեն միջոցները չփնտրենք
չքննենք մեր սիրելի որդեկները կրթելու ու
զարգացունելու : Սեր աս կեանքերնու մէջ
չըրգած ընկերներս , ինչու համար մեզմէ ե-
տե կեանքերնու չըրգանք ընել աղա . թէ որ
կը բաւականանք ընելով թէ մեր որդիքը մեր
կէսին չափ ըլլան գոհ կըլլանք՝ շատ կըստա-
լինք . պէտք է որ մեզմէ բազմապատիկ աղէկ
ընելու բոլոր սրտով և միտքով աշխատենք :
Եւստոնէն ամենապատշաճ կարծեմք չենք
կրնար ընել՝ բայց միայն մտաւոր աշխատա-
նացը , այսինքն միտքերնու մշակելով ու լու-
սաւորելով . միտքերն ալ ուրիշ կերպով չեն
կրնար լուսաւորուիլ , բայց միայն ուսմամբ :

Ինչ ետեւողով ու փափաքով սկսանք այս
ուսման , և ինչ համալու ստացանք . գոնէ սկիզբ
ընելուն համար մերաւորեցնելով զիմացը պահե-
լու համար նորանց ձեռք զարնեք այն էն հայր-
կաւորին , որ է մեր որդեկը կրթութիւնը :

Տանք մէյն ականջներս օտար երկիր ընկող
մերաւորեց . թէ մենք Օմիւսնայի ինչ ա-
նուն ստացել ենք պղտի քայլ մը ընելով գէպ
ի ուսման ասպարէզին մէջ . մենք երկուքը բոլոր
հայրանակ երկիրներուն ուստեմասիրութեան
օրինակ ստուգը . մենք երկուքն են առաջ վար-
ժարան կանգնողը , են առաջ ընկնողութիւն հաս-
տատու ու օրապիտ հրատարակողը . մենք երկուքը
Տեարք և Տիրուհիք մեր , բոլոր հայոց աղբիւ
մէջ ուստեմասիրութեան գրօշակը ձեռքերնու
առած՝ դէպ ի ուսմանց և գիտութեանց դաշ-
տին մէջ զիմացը . ցոյցուցինք անոնց այս դաշ-
տին մէջ մտնելու ճամբան . որ դպրոցներ հաս-
տատու , օրապիտ հրատարակել , և ընկերու-
թիւններ կանգնելն են :

Բայց ինչ կըսեմ , որ այս գրօշակը ձեռքը
յառաջընկալ աշխույժ արին ինչու համար վա-
տեցաւ ինչու համար ոտուրները յառաջ չգա-
ցին , և դացած սեղեկայնեցաւ , մի թէ ուրիշները
իրմէ առաջ անցունել տալու համար էր : Կըցա-
ւիմք և կըստամք այն կարծիքն զի , որ միայն
իր պարծանքը ու իր փառքը՝ միշտ յաղթութեան
դաշտը հասնելու և անկէ ետքը նախագիտելու
կըսեպէ : Եւստոնէն ընկող պատասխանինս
յայտնի է , որ անկարողութիւնը և գէպաղու-
թիւնը պիտի ըլլայ յառաջագէժ կարծիքն ոտք
կայնեցունողը :

Տեարք մեր , մեծ կարողութիւն ունենալու
կըստանք , են փոքր կարելի եղած բաները
զանց կանգնել : Թէ որ գէպաղութիւնն ալ
արգելի չըլլայ , ինչ յարգ կըստ ունենալ ան
ատեն աշխատանքը : Կարծեմք , սիրելիք իմ , կա-
րողութիւն ունենալու կանգնած տաճարինս
բաւական ապացոյց է . գէպաղութեան յաղ-
թութեան ալ փառաւոր փողոցներով զարդարած
թաղերն են :

Ուրեմն ինչ պատճառ կըլսանք մեր տը-
ղարը կրթելու անկարողութեան . հերքեք ասոն
դպրոցներու , լաւ դասատուներու , գրեմնը-
ներու պահատու թիւներն են , բայց հիմայ այս

պատճառներէն Օմիւսնայի դերը կը տեսնենք :
Սիրելի և պատուական Տեարք և Տիրուհիք մեր ,
զանց չառնենք այն ամենէն պիտանելոյ , հար-
կաւորին ու օգտակարին վրայ մտածելու , որ է
մեր որդեկը լաւ կրթութիւնը : Թէ որ մեր
ներկայ վիճակէն գոհ չենք , փոխենք զայն . բայց
ինչպէս կրնանք փոխելու արդեօք . ուրիշ կեր-
պով չէ , հապա միայն մեր որդեկը կրթու-
թեամբ . կողմնը սիրելիներս , վիճակինս լա-
նայ . ապրելինս կերպով մը իմանամք , զայնք :
Եւստոնէն լաւ կրթութեամբ ապագայ եկող
սերունդը դաստիարակենք . միայն այս միջո-
ցով կրնանք վիճակնու կերպարանը փոխել .
օտար երկիրներէ մերաւորեցնել մեր վաղ դը-
րած յոյսերը և կարծեմք մեր ի դերն չհասնել :
Ինչ քայլով որ սկսանք դէպ ի ուսման ճաշար
դիմելու , միշտնք քայլով փութանք դէպ ի ա-
ռաջ կրթութեան : Ինչպէս որ առաջինը եղանք
այս ճամբան երթողը , առաջին ըլլանք բոլոր
մերաւորեցնող զիմացը : Եւստոնէն մեր դըպ-
րոցները , կրթենք մեր զաւակները աղապիտ
լաւ կրթութեամբով և չէ թէ օտարազգի
կրթութեամբ . որդէս զի միջոցը Եւստոնէն
զանց մէջ դանդաղի և փայլի Եւստոնէն
նալ կրթուած աշխուհան աղբը :

Ուրեմն արդեօք անոր մէկ ճարը . միայն
ստանկեր մտնել վարժապետաց համար : Եւ-
րոպայ իրենց , դպրոցներու մէջ երկար ատեն
անցունել տալ , Եւստոնէն հոս մեծ հաղոր-
դակցութիւն ընելն է . իրաւէ որ ասոնցով
մարդ կըստանայ այս աշխարհիս վրայ պէտք
եղած կենցաղավարութիւնը . բայց միայն այս
ճամբով , չենք հասնիր մեր նպատակնուս . պէտք
է որ աղբիւրնու դաստիարակութիւնն ալ իրեն
համար սեպհական ըլլայ , պահէ իր աղբիւ ձիւ-
քը՝ որ է պարկեշտութիւնը . որնոր եթէ ար-
տաքին կրթութեան հետ միանալու ըլլայ կրթու-
թեանց էն պատուականաւորը ունեցած կըլլայ :
Ուրեմն որմէ աղբիւրնու օրդիքը պիտի ընդունեն
այս ամեն հարկաւոր սեպհած կրթութիւնը .
ուրիշ մը չէ՝ բայց միայն մայրերն են : Ինչէ
աղալ մը դասատուի քով ինչ է աղալ մը իր
մարդ քով . հոգի մը որ պէտք է ուղղել . լաւ
դասատուներ դիտուն աշակերտներ կրնան ընել .
բայց բարի մայրերը են որ կրնան առաքելի ու
աղէկ մարդիկ ընել :

Ուրեմն աղալ մը մեծցունելու հոգը նախ իր
մօրը վրայ է . բայց մարդիկ այս պաշտօնս ի-
րենց վրայ առնելով , չփութեցին դաստիարա-
կու ինչ կը ուրեմն հետ . կրթութիւնը կըլ-
նայ արդիւրիւ և առանց վտանգի մեկուն ձեռ-
քէն մեկալին ձեռքը անցնել . բայց աղալ մը դաս-
տիարակութիւնը միշտ մէկ ձեռքէ մը պէտք
է որ ըլլայ , և այն ձեռքն ալ մօրը ձեռքը :

Եւստոնէն և Տիրուհիք մեր , որ ընկալան
միջոցը կրնանք դանալ մեր աղբիւն տղոց բուն
բարի կրթութեան համար . թէ որ տղայ մը
այս սկզբնական կրթութիւնը առած ըլլայ իր
մօրմէն մտաւորն ալ իր վարժապետէն , կար-
ծեմ մարդկութեան կատարելութեան հասած
կըլլայ : Ուստի մենք յանձն առած ենք այս
եկրորդ պաշտօնը բոլոր սրտովն ի գործ դնե-
լու , բայց թող կուտանք այն առաջին պաշտօն
խանդավախ մարդ որ իրենց կաթին հետ ծծել
սան իրենց սիրուն զաւակներուն :

ԱՌՈՒՏՐԱՄԱՆ ԵՈՒՐՈՒՄ

Իսկ 4 օգոստոսի :

Եւստոնէն 100 կողով անկէն ժամանու-
ցաւ ինչ 96 1/2 էն 96 ժամանակ : Եւստոնէն
բանալ ընդ է . շատ այն մէջ եւստոնէն

Եւստոնէն 100 կողով անկէն ժամանու-
ցաւ ինչ 96 1/2 էն 96 ժամանակ : Եւստոնէն
բանալ ընդ է . շատ այն մէջ եւստոնէն

300 կողով էն 96 1/2 էն 96 ժամանակ : Եւստոնէն
բանալ ընդ է . շատ այն մէջ եւստոնէն

Եւստոնէն 100 կողով անկէն ժամանու-
ցաւ ինչ 96 1/2 էն 96 ժամանակ : Եւստոնէն
բանալ ընդ է . շատ այն մէջ եւստոնէն

ՏԵՐԱՌՈՒՄ

Եւստոնէն 100 կողով անկէն ժամանու-
ցաւ ինչ 96 1/2 էն 96 ժամանակ : Եւստոնէն
բանալ ընդ է . շատ այն մէջ եւստոնէն

Եւստոնէն 100 կողով անկէն ժամանու-
ցաւ ինչ 96 1/2 էն 96 ժամանակ : Եւստոնէն
բանալ ընդ է . շատ այն մէջ եւստոնէն

Եւստոնէն 100 կողով անկէն ժամանու-
ցաւ ինչ 96 1/2 էն 96 ժամանակ : Եւստոնէն
բանալ ընդ է . շատ այն մէջ եւստոնէն